

دستورالعمل سطح‌بندی شرایط اضطراری

این دستورالعمل با هدف تعیین بزرگی و شدت حادثه و تأثیرات منتج از آن برای تصمیم‌گیری جهت تعیین سطح فعال‌سازی برنامه‌های عملیاتی پاسخ^۱ (NRP/EOP) و مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی (NRCC) و تأمین پاسخ مناسب در زمان مقتضی طراحی شده است. با استفاده از این شاخص‌ها، مراکز عملیات اضطراری (EOC) از سطح محلی (شهرستان) و استانی تا سطح ملی برای تصمیم‌گیری به‌منظور فعال‌سازی برنامه پاسخ اولیه / سریع و پاسخ عملیاتی اقدام خواهند نمود. مراکز عملیات اضطراری در کلیه سطوح بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS)، برنامه پاسخ ملی (NRP) را فعال نموده و بر مبنای آن اقدامات لازم توسط دستگاه‌ها/ و سازمان‌ها به‌منظور تأمین پاسخ متناسب در زمان مناسب اقدامات لازم را طبق قانون با استفاده از منابع لازم انجام می‌دهند.

رئیس ستادهای ملی، استانی و شهرستانی و دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون لازم است ضمن استخراج شاخص‌های سطح‌بندی استانی/شهرستانی/دستگاهی، برای هر سطح فعالیت مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری (استانی، شهرستانی و دستگاهی) مجموعه‌ای از شرح وظایف و خدمات مورد نیاز را به‌صورت برنامه پاسخ سریع در راستای برنامه پاسخ سریع ملی به دقت تدوین کرده و پس از آموزش، موارد را تمرین نمایند. در صورت رخداد هر نوع از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، سطوح مختلفی از شدت وقوع شرایط اضطراری قابل تعریف است که بر اساس اطلاعات حاصل از ارزیابی سریع، دقیق و مداوم با استفاده از ابزار ملی مخاطرات (تدوین ابزار ملی ارزیابی و ابزار استخراج مخاطرات و همچنین سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح ضروری است) و پایگاه ملی ثبت حوادث و سوانح قابل استخراج و طبقه‌بندی بوده و بر اساس کفایت امکانات و منابع موجود و نیاز یا عدم نیاز به منابع خارج از محل شرایط اضطراری یا سایر سازمان‌ها / دستگاه‌ها تقسیم‌بندی می‌شود.

بر اساس اطلاعات دریافتی از محل حادثه با استفاده از ابزار ملی ارزیابی سریع و سامانه مذکور و بر اساس این شاخص‌ها چهار سطح فعال‌سازی مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری تعریف شده است. در کلیه سطوح نظارت، مشارکت و یا مداخله سطح ملی مورد نیاز می‌باشد.

لازم به توضیح است که سطح‌بندی فعلی بر اساس ۵ شاخص که مورد تأیید مراجع علمی ملی و بین‌المللی هستند تدوین شده است. این پنج شاخص شامل موارد زیر است:

---

^۱ National Response Plan (NRP)/ Emergency Operations Plan (EOP)

۱- تعداد کشته؛

۲- تعداد مصدوم؛

۳- گستره جغرافیایی بر حسب شهرستان و استان؛

۴- برآورد خسارت اقتصادی؛ و

۵- تعداد افراد نیازمند به امداد رسانی.

در سطح ملی (E۳) در صورت تأیید ۳ شاخص از ۵ شاخص، سطح ملی حادثه/سانحه توسط ستاد ملی مدیریت بحران کشور تأیید می‌شود. در سطوح شهرستان و استانی (E۱, E۲) در صورت تأیید هر یک از شاخص‌های ۵ گانه بر اساس نتایج حاصل از ارزیابی سریع و در ادامه ارزیابی دقیق و مداوم سطح متناظر توسط ستاد شهرستانی و استانی تأیید و اعلام خواهد شد. لازم به توضیح است که بر اساس اطلاعات حاصله حداکثر هر ۶ ساعت تا ۷۲ ساعت اول و هر روز تا هفته اول و هر هفته تا ماه اول سطح‌بندی باید انجام شده و اعلام گردد.

توصیه می‌شود در ۰ تا ۲ ساعت اول به علت دقت پایین اطلاعات دریافتی، سعی شود تا یک سطح بالاتر برآورد گردد تا خسارات احتمالی کاهش یافته، منابع مورد نیاز سریع‌تر و به تعداد و اندازه لازم تأمین شده و پاسخ مناسبی ارائه گردد و در ادامه بر اساس دقت اطلاعات دریافتی تا ۶ ساعت اول سطح شرایط اضطراری به‌طور واقعی تعیین و اعلام گردد.

در سطح E۱ یا حادثه شهرستانی (وضعیت زرد ملی)، لازم است مراکز عملیات اضطراری شهرستان‌های معین و استان حادثه را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط حادثه یا وقوع حوادث بعدی آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس ساختار ملی پاسخ (NRS) داشته باشند. بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور به دنبال وقوع مخاطره یا حادثه در قلمرو یک شهرستان، فرماندار شهرستان ضمن اطلاع‌رسانی به استاندار، در صورت لزوم اعلام شرایط اضطراری می‌کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ریاست ستاد شهرستانی) را بر عهده می‌گیرد. فرماندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند.

در سطح E۲ (وضعیت نارنجی ملی) بیش از یک شهرستان از حادثه متأثر شده است و در این شرایط، به‌منظور مدیریت حادثه، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع استان ضرورت دارد.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتی که فرماندار، میزان و شدت حادثه، بحران و شرایط اضطراری را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش

می‌دهد. استاندار در صورت تأیید گزارش وی، ضمن اطلاع‌رسانی به رئیس سازمان، فرماندهی عملیات پاسخ (ریاست ستاد استانی) را بر عهده می‌گیرد. در حالت اخیر، استاندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند. در صورتی که استاندار گزارش فرماندار را تأیید نکند، فرماندار مسئولیت فرماندهی عملیاتی پاسخ به بحران و اعلام خاتمه شرایط اضطراری را بر عهده خواهد داشت.

در صورت وقوع مخاطره یا حادثه فراتر از قلمرو یک شهرستان، استاندار ضمن اطلاع‌رسانی به رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، در صورت لزوم، شرایط اضطراری اعلام نموده و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ریاست ستاد استانی مدیریت بحران) را بر عهده می‌گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌نماید.

در سطح E3 یا حادثه ملی (وضعیت قرمز ملی) بیش از ۱ استان از شرایط اضطراری متأثر شده و در چنین وضعیتی، به منظور مدیریت شرایط مذکور، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع ۲ استان یا بیشتر ضرورت دارد. بر اساس بند پ ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتی که استاندار، شدت یا میزان حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به رئیس سازمان گزارش می‌دهد. رئیس سازمان در صورت تأیید گزارش وی، مراتب را به وزیر کشور اطلاع می‌دهد. وزیر کشور در صورت تأیید گزارش رئیس سازمان، ضمن اعلام شرایط اضطراری، فرماندهی عملیات پاسخ بحران را بر عهده می‌گیرد و پس از رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند. در صورتی که وزیر کشور و رئیس سازمان، به ترتیب گزارش رئیس سازمان و استاندار را تأیید نکنند، استاندار مسئولیت فرماندهی شرایط اضطراری و خاتمه آن را به عهده خواهد داشت.

در تبصره ۱ این ماده ذکر شده است که در خصوص آن دسته از بحران‌های ملی که پاسخ به آن‌ها نیاز به بسیج کلیه منابع و ظرفیت‌های سراسر کشور و احتمالاً درخواست کمک‌های بین‌المللی دارد، وزیر کشور شرایط را به رئیس شورای عالی گزارش می‌دهد و رئیس شورای عالی در صورت تأیید گزارش وی، مستقیماً فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می‌گیرد. در این حالت اعلام خاتمه شرایط اضطراری با رئیس جمهور است.

در تبصره ۲ نیز ذکر شده است که اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در شهر تهران بر عهده وزیر کشور می‌باشد.

تعاریف و الزامات مربوط به سطح‌بندی ملی شرایط اضطراری

ارتباط بین شاخص‌های تعریف‌شده در این بخش در سطح شهرستان (E1) و استان (E2) «یا» می‌باشد به این معنی که در صورت وقوع هر یک از شاخص‌های پنج‌گانه، سطح متناظر تأیید و اعلام خواهد شد. در سطح ملی (E3) حداقل باید ۳ شاخص از ۵ شاخص تأیید شود تا سطح شرایط اضطراری (حادثه) به‌طور ملی تأیید و برنامه پاسخ ملی فعال گردد.

- منظور از مصدومین، افراد مجروح نیازمند به دریافت خدمات سلامتی (بستری‌شده) در مراکز بهداشتی درمانی می‌باشند.
- منظور از امدادسانی، خدمات مورد نیاز اولیه شامل: جستجو و نجات، جابه‌جایی، انتقال و اسکان اضطراری، تریاژ و تخلیه، تأمین و توزیع منابع و امکانات، تدفین، آواربرداری، اسکان موقت می‌باشند.
- در سطح استان بهتر است خسارات وارده به شریان‌های حیاتی و زیرساخت‌ها، شامل خسارات در شبکه آب، برق، گاز، مخابرات و خطوط و مسیرهای مواصلاتی اصلی که منتج به اختلال در ارائه خدمات شود نیز مورد نظر قرار گیرد.
- مقیاس‌بندی خسارات اقتصادی بر اساس برآورد کارشناس مربوطه از تأمین خسارات (کارشناس ارزیابی شرایط اضطراری حوادث و سوانح) با هماهنگی مرکز عملیات اضطراری صورت گیرد.
- محاسبه کلیه خسارات و دارایی‌ها به‌منظور برآورد ظرفیت‌ها، نیازها و خسارات ناشی از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بر اساس ارزش رایج بین‌المللی که در مبادلات اقتصادی جریان دارد صورت خواهد گرفت.
- در صورت اعلام وضعیت اضطراری و یا تعیین وضعیت با دستور سازمان مدیریت بحران کشور و یا مقام مافوق، مرکز عملیات اضطراری بدون در نظر گرفتن شاخص‌های فوق فعال خواهد شد.
- در ۲-۰ ساعت اول، ارزیابی (تخمینی) بیشتر به‌صورت دیداری^۲ انجام می‌گیرد. لازم است به دنبال وقوع شرایط اضطراری (حوادث، سوانح، بحران‌ها و فجایع)، گزارش حاصل از ارزیابی سریع، دقیق و مداوم تا پایان ماه اول به مرکز عملیات اضطراری عملیات اضطراری سطح بالاتر ارسال گردد.
- درصدهای ذکرشده به‌منظور برآورد تعداد کشته، مصدوم و میزان نیاز به امدادسانی می‌باشد.

- کلیه ارزیابی‌های سریع و مداوم لازم است بر مبنای ابزار استاندارد ارزیابی در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) صورت گیرد.

در ادامه جداول مربوط به فرم ثبت مشخصات شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بلافاصله پس از وقوع (جدول ۲۰) و دستورالعمل فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح (جدول ۲۱) و برنامه پاسخ سریع ستاد ملی در شرایط اضطراری (جدول ۲۲) ارائه گردیده است.

جدول (۱): فرم ثبت مشخصات شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بلافاصله پس از وقوع^۳

زمان ارزیابی سریع: روز: ..... مورخ: ..... / ..... / ..... ساعت آغاز: ..... ساعت پایان: ..... شماره فرم: .....

مشخصات مربوط به فرد (گروه) ارزیابی کننده				
نام و نام خانوادگی:	پست سازمانی:	سمت / جایگاه:	منبع اطلاعات	منبع اطلاعات
اطلاعات جغرافیایی محل حادثه / بلیه				
استان:	شهرستان:	شهر:	منطقه:	ناحیه:
اطلاعات مربوط به وضعیت اضطراری به وجود آمده				
۱-۳ نوع حادثه:				
۲-۳ تاریخ رخداد حادثه:				
۳-۳ زمان رخداد حادثه: ☐ صبح ☐ عصر ☐ شب ساعت رخداد حادثه / بلیه:				
۳-۵ شدت و وسعت جغرافیایی حادثه / بلیه: ☐ کمتر از ۲۰٪ ☐ ۲۱-۴۰٪ ☐ ۴۱-۶۰٪ ☐ بیش از ۶۰٪				
اطلاعات مربوط به تأثیرات حادثه				
۴-۱ تعداد کشته / مفقود / تریاژ سیاه): ..... نفر				
۴-۲ تعداد افراد مصدوم نیازمند به امدادرسانی فوری (تریاز قرمز): ..... نفر				
۴-۳ تعداد افراد مصدوم با امکان تأخیر در اعزام (تریاز زرد): ..... نفر				
۴-۴ تعداد افراد مصدوم نیازمند به درمان سریایی (تریاز سبز): ..... نفر				
۴-۵ برآورد خسارت اقتصادی (به دلار)				

جدول (۲): دستورالعمل فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح

سطح بندی حوادث	E۰	E۱	E۲	E۳
----------------	----	----	----	----

^۳ - اطلاعات این فرم با هدف سطح بندی اولیه به NRCC انتقال می‌یابد و از طریق بانک اطلاعات بخش مدیریت اطلاعات و ارتباطات NRCC در سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح ثبت می‌گردد.

فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	-	شهرستان
فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۷۰-۵۰ درصد در صورت نیاز	-	استان
فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی بین ۷۰ تا ۵۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۳۰ درصد در صورت نیاز	-	ملی

سطح شرایط اضطراری (حادثه / سانحه) E۰ (سفید)

در این سطح، حادثه و سانحه‌ای، رخ نداده است و یا در صورت وقوع در محدوده جغرافیایی یک شهرستان بوده و تعداد کشته، تعداد مصدوم، برآورد خسارت اقتصادی و تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی بسیار محدود است و در فرایند ارائه خدمات و زندگی اجتماعی هیچ اختلالی ایجاد نکرده و مدیریت آن با منابع محلی امکان‌پذیر است. در چنین شرایطی وقایع روزمره توسط مسئولین مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری در سطوح شهرستان، استان و ملی، پایش، ثبت و گزارش داده می‌شوند.

در صورت مشاهده علائم هشداردهنده وقوع، یا تغییر شرایط حادثه و یا رخداد، تأثیرات بعدی (آبشاری و دومینویی)^۴، لازم است ضمن ارزیابی دقیق و تعیین سطح حادثه، اطلاعات مربوط توسط مسئولین به سطح بالاتر اطلاع داده شود.

در این شرایط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی فعالیت‌های معمول خود را انجام داده و اطلاعات به‌طور منظم از تمام مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری دریافت، تأیید و تحلیل شده و گزارش‌های مورد نیاز تهیه می‌گردد و ضمن نمایش در مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی بر اساس دستورالعمل اطلاع‌رسانی به مسئولین و دستگاه‌های ذی‌ربط اطلاع‌رسانی لازم باید انجام شود.

مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان‌ها هم از شهرستان‌ها اطلاعات را دریافت و پس از تحلیل به نمایش می‌گذارند. مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی در هر سطحی به‌طور منظم باید اطلاعات مربوط به حوادث بر اساس فرم اطلاع‌رسانی را دریافت و به سطوح بالاتر خود اطلاع‌رسانی کند. علاوه بر این، اطلاعات مربوط به زیرساخت‌ها، داده‌های جمعیت شناختی و منابع و ظرفیت‌های منطقه نیز باید توسط دستگاه‌ها و سازمان‌های مسئول

^۴ Cascade or Domino Effects

هر سال یک بار به روزرسانی شده و به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری سازمان‌ها و دستگاه‌های ملی اطلاع‌رسانی شود.

کلیه اطلاعات مربوط به ظرفیت‌های موجود باید با استفاده از ابزار ملی و بومی ارزیابی ظرفیت، تکمیل و پس از بارگذاری در سامانه ارزیابی خطر نسبت به به روزرسانی آن در صورت وقوع هرگونه تغییر اقدام شود.

سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح E۱ (وضعیت زرد ملی) در سطح شهرستان

جدول (۳): شاخص‌های سوانح محلی

شاخص	سطح سانحه E۱ محلی (شهرستانی)
تعداد کشته‌ها	از ۱۰ نفر تا ۱۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیشتر از ۱۰۰ نفر تا ۱۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیشتر از ۱۰۰۰ نفر تا ۱۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	معادل ریالی ۱۰ میلیون دلار تا معادل ریالی ۱۰۰ میلیون دلار ^۵
گستره جغرافیایی در سطح	چند دهستان و بخش و یک شهرستان

در این سطح، حادثه‌ای اتفاق افتاده است و در محدوده جغرافیایی یک شهرستان بوده و تعداد کشته، تعداد مصدوم، برآورد خسارت اقتصادی و تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی در حد منابع شهرستانی است. به علت وقوع این حادثه، در فرایند تأمین خدمات و روند زندگی اجتماعی مردم در سطح شهرستان اختلالی ایجاد کرده و مدیریت آن با منابع شهرستان امکان‌پذیر است. در این سطح از ارائه خدمات مثل ارائه خدمات امداد و نجات، اسکان اضطراری، تأمین خدمات سلامتی، ارزیابی خسارات و نمونه‌های دیگر کلیه موارد باید با مدیریت و هماهنگی اداره کل مدیریت بحران توسط دستگاه‌های اجرایی استان تأمین گردد.

در این سطح، مرکز عملیات اضطراری شهرستان کلیه مداخلات لازم در شرایط وقوع حوادث را با استفاده از منابع شهرستان متناسب با شرایط، مدیریت می‌کند. علاوه بر این، مرکز عملیات اضطراری شهرستان موظف است اطلاع‌رسانی لازم را به مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استان انجام دهد.

^۵ - رقم خسارت اقتصادی در فرایند به روزرسانی برنامه، بنا به تشخیص سازمان مدیریت بحران برای تمامی سطوح شرایط اضطراری، قابل تغییر است.

سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح E۲ (نارنجی ملی) در سطح استان

جدول (۴): شاخص‌های سوانح استانی

شاخص	سطح سانحه E۲ (استانی)
تعداد کشته‌ها	بیشتر از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیشتر از ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امداد رسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیشتر از ۱۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	معادل ریالی ۱۰۰ میلیون دلار تا معادل ریالی یک میلیارد دلار
گستره جغرافیایی در سطح	بیشتر از یک شهرستان

در این سطح لازم است مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ شهرستان‌های معین و استان سانحه دیده را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط حادثه یا وقوع حوادث بعدی آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS) داشته باشند.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور به دنبال وقوع مخاطره یا حادثه در قلمرو یک شهرستان، فرماندار شهرستان ضمن اطلاع‌رسانی به استاندار، در صورت لزوم اعلام شرایط اضطراری می‌کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می‌گیرد. فرماندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند. در این سطح، گستره جغرافیایی، خسارت اقتصادی، میزان تلفات / مصدومین، اختلال در خدمات اجتماعی خسارات وارد شده از وضعیت زرد بیشتر است و به ظرفیت بیشتر از شهرستان محل سانحه برای پاسخ‌گویی نیاز است. در این شرایط لازم است تلاش شود تا شرایط پیش‌آمده در سطح استان مدیریت شود. سانحه قابل مدیریت با منابع استان محل رخداد شرایط اضطراری می‌باشد.

در وضعیت نارنجی بیش از ۱ شهرستان از حادثه متأثر شده است و در این شرایط، به منظور مدیریت حادثه، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع استان ضرورت دارد.

در این سطح از ارائه خدمات مثل ارائه خدمات امداد و نجات، اسکان اضطراری، تأمین خدمات سلامت، ارزیابی خسارات و نمونه‌های مشابه می‌بایستی با مدیریت و هماهنگی اداره کل مدیریت بحران توسط دستگاه‌های اجرایی استان تأمین گردد.

در این سطح مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استان کلیه مداخلات لازم در شرایط وقوع سوانح را با استفاده از منابع استان متناسب با شرایط، مدیریت می کند. علاوه بر این، مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان موظف است اطلاع رسانی لازم را به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان های معین و ملی انجام دهد. در این شرایط لازم است اطلاع رسانی به طور مداوم به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان های معین و ملی صورت پذیرد. در چنین سطحی، لازم است مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان های معین و ملی، سانحه را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط سانحه یا وقوع شرایط اضطراری بعدی آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس الگوی ملی پاسخ داشته باشند.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتی که فرماندار، میزان و شدت سانحه، بحران و شرایط اضطراری را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع سانحه تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش می دهد. استاندار در صورت تأیید گزارش وی، ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان، فرماندهی عملیات پاسخ را بر عهده می گیرد. در حالت اخیر، استاندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند. در صورتی که استاندار گزارش فرماندار را تأیید نکند، فرماندار مسئولیت فرماندهی عملیاتی پاسخ به بحران و اعلام خاتمه شرایط اضطراری را بر عهده خواهد داشت.

در صورت وقوع مخاطره یا شرایط اضطراری فراتر از قلمرو یک شهرستان، استاندار ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، در صورت لزوم، شرایط اضطراری اعلام نموده و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می نماید.

سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح E۳ (قرمز) در سطح ملی

جدول (۵): شاخص های سوانح ملی

شاخص	سطح سانحه E۳ (ملی)
تعداد کشته ها	بیش از ۱۰۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیش از ۱۰۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امداد رسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیش از ۱۰۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	بیش از معادل ریالی یک میلیارد دلار
گستره جغرافیایی در سطح	بیش از یک استان

در این سطح، شرایط اضطراری، در گستره وسیعی رخ داده است. تعدادی از استان‌ها مستقیماً درگیر شرایط اضطراری هستند. میزان خسارت، مصدومین، کشته‌شده‌ها و افراد نیازمند به خدمات امدادی بیشتر از توان یک استان بوده، نیاز به درخواست و ارسال کمک از استان‌های معین و سطح ملی وجود دارد. در این سطح، میزان آسیب از وضعیت نارنجی بیشتر است و به ظرفیتی بیش از امکانات کامل استان برای پاسخ‌گویی نیاز می‌باشد. با این وجود، لازم است تلاش شود تا شرایط پیش‌آمده در سطح استان با مشارکت استان‌های معین و با هماهنگی و نظارت سطح ملی مدیریت شود.

در وضعیت قرمز بیش از یک استان از شرایط اضطراری متأثر شده و در چنین وضعیتی، به‌منظور مدیریت شرایط مذکور، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع ۲ استان یا بیشتر ضرورت دارد. میزان آسیب، قابل مدیریت با حمایت منابع در سطح ملی می‌باشد. در این سطح، خدماتی مثل ارائه خدمات امداد و نجات، اسکان اضطراری، تأمین خدمات سلامتی، ارزیابی خسارات و نمونه‌های مشابه توسط سازمان مدیریت بحران کشور با کمک کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌ها هماهنگ و مدیریت می‌شود.

در این سطح، مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی، شرایط را مدیریت می‌کنند و مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان‌های معین با هماهنگی مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی همکاری لازم را با مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استان‌های محل حادثه انجام خواهند داد. در این شرایط لازم است به‌طور مداوم ارزیابی صورت گرفته، به مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی اطلاع‌رسانی صورت گرفته و نقش هماهنگی ملی توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی صورت گیرد.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور، در صورتی که استاندار، شدت یا میزان حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به رئیس سازمان گزارش می‌دهد. رئیس سازمان در صورت تأیید گزارش وی، مراتب را به وزیر کشور اطلاع می‌دهد. وزیر کشور در صورت تأیید گزارش رئیس سازمان، ضمن اعلام شرایط اضطراری، فرماندهی عملیات پاسخ بحران را بر عهده می‌گیرد و پس از رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند. در صورتی که وزیر کشور و رئیس سازمان، به ترتیب گزارش رئیس سازمان و استاندار را تأیید نکنند، استاندار مسئولیت فرماندهی شرایط اضطراری و خاتمه آن را به عهده خواهد داشت.

ملاحظات بر سطح‌بندی سانحه

تبصره ۱: لازم به یادآوری است که به منظور تعیین سطح شرایط اضطراری در کلانشهر تهران بر اساس آیین‌نامه ابلاغی وزارت کشور در خصوص استان‌های معین تهران اقدام می‌شود و برای سایر کلانشهرها و استان‌های کشور نیز دستورالعمل استان‌های معین تدوین گردد. در چنین شرایطی، کلانشهر تهران دارای شرایط ویژه و منحصر به فردی می‌باشد. سطح شرایط اضطراری در کلانشهر تهران تا سطح E۱ (در سطح محلی) در خصوص انجام هماهنگی‌های لازم بر عهده شهرداری تهران (به عنوان فرمانده میدان) می‌باشد و بالاتر از آن یعنی E۲ بر عهده وزارت کشور خواهد بود.

تبصره ۲: حوادث در سطح E۱ و E۲ در سطح شهرستان و استان قابل سطح‌بندی بوده، لازم است برنامه‌های عملیاتی پاسخ بر اساس الگوی ملی تا تعیین سطح نهایی توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی فعال گردد. تعیین و اعلام سطح‌بندی نهایی کلیه حوادث و سوانح و شرایط اضطراری در سطح ملی پس از دریافت اطلاعات از مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استانی، توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی (NRCC) صورت خواهد گرفت.

تبصره ۳: لازم است سطح‌بندی در داخل هر استان بر اساس ارزیابی مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استان صورت پذیرد.

تبصره ۴: در هر سطحی از شرایط اضطراری با تشخیص مدیر سطح بالاتر امکان مداخله سطوح بالاتر وجود دارد. به طور مثال در سطح E۱ بنا بر تشخیص استاندار محل رخداد شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، ایشان می‌تواند از منابع استانی استفاده نموده و فرماندهی سانحه را شخصاً بر اساس قانون به عهده بگیرد. از طرف دیگر در صورتی که رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، وزیر کشور، رئیس شورای عالی مدیریت بحران کشور در سطح ملی تشخیص دهند که عملیات و منابع استانی کفایت لازم را ندارند و یا بر حسب صلاحدید، مستقیماً می‌توانند فرماندهی سانحه را به عهده بگیرند.

تبصره ۵: بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در خصوص آن دسته از شرایط اضطراری (بحران‌های) ملی که پاسخ به آن‌ها نیاز به بسیج کلیه منابع و ظرفیت‌های سراسر کشور و احتمالاً درخواست کمک‌های بین‌المللی دارد، وزیر کشور شرایط را به رئیس شورای عالی مدیریت بحران کشور گزارش می‌دهد و رئیس شورای عالی مدیریت بحران کشور در صورت تأیید گزارش وی، مستقیماً فرماندهی عملیات پاسخ به

شرایط اضطراری (بحران) را بر عهده می‌گیرد. در این حالت، اعلام خاتمه شرایط اضطراری نیز با رئیس شورای عالی مدیریت بحران کشور یا رئیس جمهور است.

تبصره ۶: اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری و فرماندهی عملیات پاسخ به شرایط اضطراری (بحران) در کلانشهر تهران بر عهده وزیر کشور می‌باشد.

تبصره ۷: در صورت وقوع حوادث ویژه (منظور حوادثی که علی‌رغم این که با شاخص‌های ابلاغی تناسب ندارد با نظر مدیران سطح بالاتر می‌تواند به علت اهمیت خاص آن، سطحی بالاتر را ابلاغ نماید) مثل زلزله با بزرگی بیش از ۷ درجه در مقیاس ریشتر یا مواردی از این نوع تا تعیین تکلیف نهایی، شرایط اضطراری ملی فرض شده و فرماندهی آن را بر اساس قانون، وزیر کشور به عهده خواهند گرفت.

تبصره ۸: این سطح‌بندی در سطح ملی است. به این صورت که وضعیت E۱ به معنی وضعیت زرد ملی، نارنجی در سطح استان و قرمز در سطح شهرستان است. وضعیت نارنجی ملی به معنی وضعیت قرمز برای استان و شهرستان‌های تابعه است.

تبصره ۹: در صورتی که شرایط اضطراری (حادثه، سانحه، بحران یا فاجعه) مختص دستگاه خاصی از دستگاه‌های مشمول قانون باشد دستگاه مربوطه می‌تواند بر اساس وظایف و منابع قانونی خود به منظور مدیریت حوادث مرتبط با دستگاه مذکور، سطح‌بندی تخصصی خود را داشته و بر اساس آن مداخله نمایند. ولی در سطوح اعلام شده ملی کلیه دستگاه‌ها باید از سطح‌بندی ابلاغی سازمان مدیریت بحران کشور تبعیت نمایند.

تبصره ۱۰: در خصوص شرایط اضطراری مربوط به مواد خطرناک متناسب با سطح‌بندی اختصاصی مواد خطرناک اقدام خواهد شد و سازمان ذی‌ربط، مسئول انجام مدیریت و هماهنگی لازم در این خصوص خواهد بود، بدیهی است که سطح‌بندی مذکور می‌بایستی با یکی از سطح‌بندی‌های مورد اشاره در این دستورالعمل هماهنگی لازم را داشته و در یکی از سطوح قرار گیرد. ایجاد تناسب و هماهنگی لازم در خصوص سایر سطح‌بندی‌ها از جمله سطح‌بندی مواد خطرناک با سطح‌بندی مرجع، مورد اشاره در این دستورالعمل بر عهده سازمان‌های مسئول و ذی‌ربط از جمله سازمان انرژی اتمی برای سطح‌بندی مواد خطرناک پرتوزا خواهد بود.